

Umgänget på Drottningholm och Kungliga slottet genom sydamerikanen Francisco de Mirandas ögon.

TEXT *Thorsten Sandberg* ILLUSTRATION *Tzenko Stoyanov*

Anekdoten: Slottsliv 1787

LIKA DISKRET SOM ÄLSKVÄRT frågade hovmarskalk Cederström om Francisco de Miranda ville vara inkognito när han gästade hovet på Drottningholm, »till vilket jag svarade ja, då jag ville undgå alla dispyter med spanska ministrar«.

Cederströms fråga var befogad och de Mirandas svar, nedtecknat i hans dagbok 7 oktober 1787, högst förväntat.

Sydamerikanen de Miranda och Spanien befann sig på kollisionskurs sedan tidigt 1780-tal, då han började agera för de sydamerikanska koloniernas befrielse.

Från spanskt håll följde man misstänksamt hans resor, och de spanska ambassadörerna vid de olika hoven försökte få honom utlämnad. I vimlet på Drottningholm »lade jag märke till den spanske ministern Corral«, noterade de Miranda.

Han inledde 1785 i England något man skulle kunna

kalla »Francisco de Miranda European Tour« för att hos furstarna söka stöd för sin politik.

Den 21 september 1787 anlände han från S:t Petersburg till Stockholm och vistades här i två omgångar, 21–24 september samt mellan 3 oktober och 1 november.

de Mirandas biljett in i det svenska etablissemanget var rekommendationsbrevet från ryska kejsarinnan Katarina II, och stödet från hennes minister i Stockholm, Razumovskij. Det var också tillsammans med denne som de Miranda redan ett par dagar efter ankomsten till Stockholm besökte Kungliga slottet.

ANTIKBEUNDRARE SOM HAN VAR hänfördes han av Endymion, en romersk skulptur som Gustav III hemfört från sin italienska resa. »Jag förstår inte varför påven lät ett sådant verk få försvinna från Rom«, skriver han.

Endymion gav honom ingen ro. I mitten av oktober vallfärdade han återigen till skulpturen, denna gång i sällskap med en verklig expert, Johan Tobias Sergel. »Efter mer än fyra timmars beundran lämnade vi den med saknad. Vi hade kunnat hålla oss kvar där hela natten».

Under första rundvandringen på Kungliga slottet såg de Miranda också Sergelskulpturer i marmor av kungliga familjen och en byst av Karl XII.

Han flanerade även runt i de privata våningarna, och kikade in i »Hertiginnans av Södermanland rum där hennes säng ännu var obäddad och ingav – jag vet inte vilka tankar...«.

Kring hertiginnan Hedvig Elisabet Charlotta – gift med kungens bror hertig Karl – gick skvaller. Den lyhörde de Miranda registrerade snackisarna på stan.

»Hertiginnan är en mycket älskvärd kvinna, ung och ser bra ut, synd bara att hon är begiven på trip, som man säger«. Trip, en förkortning av tribad, betyder lesbisk. »Men det är inte att förundra sig«, fortsätter de Miranda, »då nästan alla hovmännen här säges vara pederaster«.

Sydamerikanen, som hade rykte om sig att vara en Don Juan med ryska kejsarinnan som främsta erövring och i Sverige var älskare åt slottsfrun Katarina Hall på Gunnebo utanför Göteborg, hade ett gott öga till andras omoral.

INNAN DE MIRANDA MED HOVMARSKALK Cederströms bistånd släpps in för att bevittna kungliga familjens offentliga ätande på Drottningholm den sjunde oktober flanerade han och en tjänare runt i slottsområdet.

I en kasern bodde både balettdansöser och soldater, lät vara på varsin våning. Miranda noterade »att dragonerna serverade dem deras mat, och misstänker också allt annat som de behöver – vilket jäkla sällskap!«

Inne i slottet såg de Miranda »nägra bra tavlor, en mycket vacker Rembrandt«, han tjasas av Lovisa Ulrikas bibliotek »den

stora bibliotekssalen är vacker och välordnad« och änkedrottningens naturaliekabinett.

Kvällen denna fullmatade dag avslutades på Operan där man gav en rysk-svensk komedi om kärleken mellan drottning Kristina och greve Magnus Gabriel De la Gardie.

Kungen närvarade och »applåderade uppmuntrande varje scen, vilket ingen vågar göra förrän Hans Maj:t börjat«.

I publiken fanns också den nioårige kronprins Gustav Adolf, och kungens bröder hertigarna Karl och Fredrik Adolf. »Nära mig befunno sig bådas mätresser«, skriver de Miranda, »två flickor från teatern som ser bra ut – vilket exempel av gifta män!«

Kungen gav de Miranda en längre audiens på Stockholms slott den 17 oktober. Han intresserade sig för sydamerikanens resor i Europa, och hans syn på läget i Spanien med »dess förfall och utomordentliga okunnighet, Filip II:s grymhet och statsfinansernas oordning«.

Påföljande dag besökte de Miranda målaren Pilos hem, »där han lät mig se den stora målningen av konungens kröning, som han håller på att avsluta«.

SPANJORERNA VAR HELA TIDEN efter honom. I samband med att de Miranda lämnade Sverige i december 1787 begärde spanske ministern Corral att han skulle utlämnas. Men de Miranda var redan i Danmark på väg mot England och kontinenten. Här fortsatte han sin »European Tour«, och lobbade utan framgång för Sydamerikas sak.

Tillsammans med Simon Bolivar invaderade han 1810 Venezuela. Ett republikanskt styre organiserades och Miranda blev vicepresident. Men två år senare tvingades man kapitulera för Spanien.

de Miranda greps och fördes så småningom till inkvisitionsfängelset i Cadiz i Spanien där han dog 14 juli 1816. Han anses som en av den sydamerikanska frihetsrörelsens största hjältar. *